

OSVĚTOVĚ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
MULTIKULTURNÍ ŠKOLA
POPIS PROGRAMU, METODICKÉ LISTY

1

Kolektiv autorů_ lektorů projektu Multikulturní škola

Vznik programu Multikulturní škola

Program byl vytvořen v rámci projektu Multikulturní škola a je výsledkem společné práce projektového týmu (několika lektorských dvojic, které se podílejí i na samotné aplikaci programu). Prvotní koncept obsažený v projektové žádosti byl postupně rozpracován na pracovních jednáních projektového týmu a upravován po ověření aplikací ve školách (případně na seminářích pro NNO). V průběhu aplikace programu byl základní obsah bloků doplněn o další vhodné aktivity, lektori tak mohou vybírat aktivity přímo při lektorování dané skupině na míru a přitom se drží tématu bloku a nedublují aktivity s dalšími lektory.

Obsah programu/materiálu

Program Multikulturní škola obsahuje stěžejní výchovně-vzdělávací část a část osvětovou, která doplňuje výuku o tištěné materiály přístupné ve školách či na internetu. Výuka je zaměřena na různé cílové skupiny (děti i dospělí) a obsahuje několik bloků (modulů, seminářů, kulatých stolů). Každý blok má stanoven svůj cíl, metody výuky, pomůcky. Bloky se vzájemně informačně (i použitím metod) doplňují, avšak časová posloupnost bloků nemusí být dodržena. Metodické listy k jednotlivým aktivitám (zpravidla) nejsou obsahem tohoto materiálu a budou součástí metodiky multikulturní výchovy, která bude samostatným výstupem. Tento materiál je písemným podkladem aplikovaného programu Multikulturní škola a stručně popisuje jeho obsah, zaměření na cílové skupiny apod. – je tedy jeho osnovou. Podrobným návodem pro aplikaci aktivit (tedy programu) bude teprve metodika Multikulturní výchovy.

Program obsahuje základní část (pro děti a pro pedagogický sbor) a nastavbu pro ředitele a vedoucí pracovníky (kulatý stůl) a semináře pro pracovníky a vedoucí pracovníky neziskových organizací.

Škola, která absolvuje alespoň základní část a která projeví snahu a přesvědčení v problematice řešené projektem (splnění předpokladu posuzuje projektový tým), obdrží osvědčení Zlínského kraje – Multikulturní škola. Nejedná se o akreditovaný program MŠMT, cíl získání akreditace si program neklade. Jeden z aplikovaných bloků (pro pedagogy) je akreditován MŠMT (akreditace partnera projektu Ligy lidských práv), jeho absolventi tedy obdrží osvědčení o dalším vzdělávání.

Jednotlivé bloky jsou lektorovány lektorskou dvojicí. Ve většině případů pro dynamičnost lekce, a také odbornou specializaci lektorů na jednotlivé části bloku.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OSVĚTOVÁ ČÁST:

Sem patří zejména plakáty, které jsou samostatným výstupem projektu. Plakáty řeší témata spojená s multikulturou, obsahují „motivační“ hesla, jsou v tištěné i elektronické podobě.

Osvěta je do značné míry závislá na další samostatné práci školy, která může čerpat inspiraci v blocích určených dospělým a téma dále rozvíjet; může zadávat výtvarné či literární práce a vystavovat je.

VZDĚLÁVACÍ ČÁST:

Program je zaměřen na tyto cílové skupiny a pro každou z nich obsahuje různý počet a různé typy seminářů:

Cílové skupiny:

Děti, žáci

- žáci 1. stupně ZŠ
- žáci 2. stupně ZŠ
- žáci/studenti SŠ, SOŠ, SOU

Dospělí

- pracovníci škol, pedagogičtí pracovníci (sborovna)
- pracovníci NNO
- vedoucí pracovníci a ředitelé škol a NNO

Bloky a moduly:

Děti, žáci

Majorita – minorita

Historie Romů a postavení ZK a měst

Můj vztah k ostatním I (Romové)

Můj vztah k ostatním II (cizinci)

Multikulturní výchova pro první stupeň ZŠ

Dospělí

Jak se neztratit v průřezových tématech

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Diskriminace (jako negativní jev) ve školní výuce / Diskriminace jako negativní jev v životě člověka

Státní správa a národnostní menšiny

Kulatý stůl pro ředitele a vedoucí pracovníky (škol, NNO)

STRUČNÝ OBSAH JEDNOTLIVÝCH BLOKŮ (SEMINÁŘŮ, MODULŮ, KULATÝCH STOLŮ)

Některé aktivity jsou aplikovány jak při seminářích pro žáky, tak pro pedagogy, kteří mohou aktivity aplikovat v hodinách a zároveň dochází i k vlastnímu poučení a prožitku. Konkrétní popis aktivit bude obsahem Metodiky multikulturní výchovy. Aktivity jsou v drobné obměně aplikovatelné i pro další než prioritně určenou cílovou skupinu. Z některých seminářů je získávána zpětná vědomostní vazba.

Majorita – minorita

Obecně zaměřený blok na multikulturní výchovu, pojmy, vnímání jinakosti, toleranci, skutečné životní hodnoty. Prostřednictvím video ukázek, zážitkových her, diskuse, příkladů z praxe, výkladu, práce ve skupině lektori hravou formou poukazují na problematiku multikultury, soužití a uvědomování si sama sebe i okolí.

4

Cílová skupina:	žáci 2. stupně ZŠ a mladší ročníky SŠ
Průřezové téma:	multikulturní výchova; výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Vzdělávací oblast:	člověk a společnost
Vzdělávací obor:	výchova k občanství, osobnostní a sociální výchova
Potřebný čas:	2 vyučovací hodiny_90 minut
Velikost skupiny:	třída, cca 30 dětí
Potřeby, pomůcky:	dataprojektor, přehrávač, flipchart, podklady k jednotlivým aktivitám, audio a videoukázky, prezentace.
Metody a formy:	výklad, audio a video ukázky, práce žáků ve skupině a společná práce, brainstorming, pohybové aktivity, vlastní příběh.
Popis + postup lekce:	na úvod žáci sledují videoukázky – spoty o netoleranci a rozdílnosti, situace jsou stručně rozebrány, vysvětlena podstata; následuje výklad a řízené aktivity – práce s flipchartem, prezentací (doplňování dle znalostí žáků),

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

vysvětlení pojmů, práce žáků ve skupinách (např. řazení hodnot). Aktivita jsou proloženy tematickými pohybovými aktivitami – ukázky pozdravů z různých zemí, hry (tečkovaná) a na závěr si žáci vyzkouší řecký tanec. Během výuky jsou žáci dotazováni na pozitivní (kamarádi mezi cizinci, příbuznými apod.) či negativní zážitky s příslušníky jiných národností (projevy násilí a netolerance); situace je jim vysvětlována, stejně jako podstata her, pokud ji neodhalí sami. Je kladen důraz na projev žáka, podněty k aktivitě, projevení názoru.

Kompetence žáků:	rozvoj sociálních dovedností; tolerance a pochopení; změna postojů; rozvoj a růst osobnosti; potřeby lidské existence; žebříček hodnot a priority; spolupráce v skupině; prezentační dovednosti; obhajoba vlastního názoru i podřízení se skupině ad.
Jednotlivé aktivity:	Maslowova pyramida potřeb; hodnoty; úroveň soužití mezi majoritou a minoritou; kdybych mohl být...; pozdravy; stereotypy (aktivita + prezentace) ad. (aktivity budou popsány v metodice MV)

Lektor v projektu: Mgr. Vlasta Geryková, PhDr. Jarmila Peterková

Historie Romů a postavení ZK a měst

Blok zaměřený na základní pojmy vztahující se k národnostním menšinám, základní právní předpisy a informace o zastoupení národnostních menšin ve Zlínském kraji - pro střední školy navíc seznámení se základními orgány státu a krajské a městské samosprávy zabývající se národnostními menšinami; žáci získají také základní informace o romské menšině, historii Romů. Žáci si prostřednictvím hry vyzkouší, jak by mělo ideální soužití občanů ČR vypadat, jak pomoci při začleňování menšin do většinové společnosti, zkouší navrhnout, co sami by mohli udělat v roli starosty/rady města i sami za sebe. Blok je lektorován lektorkami pracujícími ve veřejné správě, jedna je romské národnosti.

Průřezové téma:	Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.
Vzdělávací oblast:	Člověk a společnost
Cílová skupina:	II. stupeň základních škol, střední školy
Velikost skupiny:	celá třída (možné variace)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Potřeby, pomůcky:	notebook a diaprojektor, prezentace, dotazníček (test vědomostí), aktuální statistické údaje, velké flipchartové papíry, fixy
Cíl:	zvýšit znalosti (fakta) o Romech, jejich historii; vysvětlit pojem národnostní menšina, její znaky a představit národnostní menšiny ve Zlínském kraji; uvědomit si vzorce chování, přemýšlet, jak sám mohu přispět k bezproblémovému soužití.
Metody a formy:	přednáška, diskuse, dotazy a odpovědi, práce se skupinou, prezentace výsledků skupiny, písemné testování znalostí

Část první – Historie Romů

Vzdělávací obor:	Historie Romů
Potřebný čas:	35 minut, v případě potřeby nebo zájmu žáků je možno téma rozvinout
Popis + postup:	lektor (učitel) formou přednášky seznámí žáky s historií Romů. Odkud Romové pocházejí, jakým řemeslům se věnovali, kdy opustili Indii, první zmínky o Romech v ČR, Romové a vláda Leopolda I., Romové za vlády Josefa I., vláda Marie Terezie – asimilace Romů, vláda Josefa II., II. světová válka a koncentrační tábory v Letech u písku, Kunštátu u Hodonína a v Osvětimi, dělení Romů; je dán prostor pro diskusi a otázky, v závěru je vyplněn dotazník (vědomostní otázky z výkladu).
Literatura:	http://romove.radio.cz/cz/clanek/18530 ; historie a původ Romů http://skola.romea.cz/cz/index.php?id=historie/02 ; Romské Muzeum Brno

Část druhá – Postavení Zlínského kraje a měst k národnostním menšinám

Vzdělávací obor:	Výchova k občanství
Potřebný čas:	15 minut pro II. stupeň základní školy a 20 minut pro studenty středních škol, v případě potřeby nebo zájmu žáků je možno téma rozvinout; + 40 minut na aktivní práci žáků

Popis + postup:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

lektor (učitel) formou přednášky seznámí žáky s pojmem národnostní menšina a dalšími souvisejícími pojmy, seznámí je také se základními právy, se zastoupením národnostních menšin ve Zlínském kraji s porovnáním s Českou republikou. Pro studenty středních škol pak zopakuje právní řád České republiky a seznámí je s orgány státu, které se zabývají národnostními menšinami a pak i orgány krajské a obecní samosprávy.

Hra/práce ve skupině:

žáci v aktivitě „Hra na město“ - pro skupinky představující obsazení radnice, zkouší navrhnout, co by ve svém městě udělali pro zlepšení soužití všech národnostních menšin; čímž si ujasní nejen pravomoc města v této oblasti, ale sami si uvědomí, co je problém, jak jej řešit a jak mohou sami k řešení přispět.

Odkaz na literaturu:

údaje o národnostních menšinách lze najít na webu Českého statistického úřadu www.csu.cz.

Lektor v projektu: Mgr. Pavlína Nováková, Bc. Jiřina Bradová

7

Můj vztah k ostatním (Romové)

Co víme o Romech

Blok, který má přiblížit žákům život zástupců menšiny (romské) v České republice, jejich kulturu, etiku, rozdílnosti a shody; pohled na většinovou společnost a situace, které příslušnost k menšině přináší. Blok je lektorovaný dvěma lektorkami romské národnosti.

Ujasnění pojmu Rom

- Romem je ten, kdo žije jako Rom,
- Romem je ten, kdo vypadá jako Rom,
- Romem je ten, kdo se hlásí k romství,
- základní členění a počty Romů

Romské tradice a kultura

- kastovní skupiny, rozdělení Romů na čisté a nečisté, tradice: Mulo – přízrak mrtvého, narození dítěte, svatba a námluvy

Odlišnosti u Romů

- systém hodnot – nejvyšší hodnoty vs. nejnižší

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Romské symboly

- mezinárodní den Romů, romská hymna, romská vlajka, romská periodika, romský rozhlas, zajímavé webové stránky

Nejčastější problémy romské komunity.

Cílová skupina:	2. stupeň základních škol, SŠ
Potřebný čas:	cca 90 minut
Velikost skupiny:	jedna třída (cca 20-25 osob)
Potřeby, pomůcky:	prezentace, tabule nebo flipchart, dataprojektor, A4 papíry, propisky, fixy, romská periodika, romský slabikář (kolují po třídě), ukázka romské hymny a symbolů
Metody a formy:	přednáška, diskuse, práce v týmu, prezentace, otázky a odpovědi
Postup:	

Před zahájením přednášky se obě lektorky představí a krátce uvedou své zkušenosti v práci s Romy.

V úvodu přednášky jsou žáci či studenti požádáni o písemné anonymní zodpovězení 4 otázek:

1. Jak si myslíte, že vypadá Rom?
2. Kdo je to Rom?
3. Znáte osobně nějakého Roma?
4. Znáte nějakou romskou osobnost?

Jedna z přednášejících vyhodnotí úvodní dotazníky studentů a druhá přednášející zahájí přednášku, úvodem komunikuje s žáky a vysvětlí pojmy, které jsou napsané na tabuli: diskriminace, rasismus, integrace x asimilace, národnost x občanství. Po vyjasnění pojmu se již přistupuje k samotné PowerPointové prezentaci – témata viz anotace.

V průběhu přednášky se poukazuje na výstupy zodpovězených otázek žáků, diskutuje se nad jejich odpověďmi, názory, zkušenostmi. V průběhu výkladu se žáci mohou průběžně dotazovat na to, co je zajímavé. Nejšikovnější z žáků, dostávají v průběhu přednášky symbolické zlaté čokoládové medaile.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V závěru cca posledních 15 minut, jsou žáci rozděleni do tří skupin. Každá z nich je redakcí nového časopisu o Romech (nejen o Romech) a mají za úkol vytvořit pilotní číslo časopisu tak, aby zaujalo obsahem, názvem, designem atd. Na vypracování úkolu mají žáci cca 6-7 minut. Posléze následuje prezentace každého ze tří časopisů jeho šéfredaktorem. Přednášející vyhodnotí nejlepší číslo časopisu a všem poděkují za spolupráci. V případě, že zbývá čas v závěru přednášky, je vedena s žáky další diskuse.

- Cíl:** Zmapovat vědomosti, zkušenosti a názory studentů na romskou komunitu; předat své pozitivní zkušenosti s Romy, poukázat na jejich kladné vlastnosti, ale také popsat aktuální situaci romské komunity v ČR; objektivně posuzovat, předat fakta bez vnucování názoru; rozvést diskusi, probrat zkušenosti žáků; představit romskou tradici, ze které se některé vzorce jednání či hodnot přenesly do současnosti (ať už se jedná o chování, hodnoty, priority atd.).
- Cílem přednášky je uvědomění, že je třeba přistupovat k osobě jako k individuálnímu jedinci, bez předsudků.

Lektor v projektu: Bc. Lýdia Poláčková, Bc. Natálie Bernard

Můj vztah k ostatním (cizinci)

Přiblížení života v Mongolské republice a Mongola v ČR

Přiblížení arabského světa muslimů – Islámu v jejich domovině a v ČR

Blok, který má přiblížit žákům život cizinců v České republice, jejich kulturu, etiku, rozdílnosti a shody v kulturách; jejich životní příběh.

Průřezové téma: Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v globálních souvislostech

Čas: 2 vyučovací hodiny = 2 x 45 minut

Cílová skupina: II. stupeň ZŠ; SŠ

Velikost skupiny: Třída, bez rozdělení

Potřeby, pomůcky: CD s prezentací země (Mongolsko), prezentace v PowerPointu (Mongolsko), fotografie, rekvizity z dané kultury (ošacení, modlitební koberec), dataprojektor, notebook, křída/fixa, tabule/flipchart

Metody a formy: výklad/překlad za použití prezentace, diskuze s žáky, ukázky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Popis a postup:

(průběh obou hodin je obdobný, každá vyučovací hodina je věnována jedné zemi, vedena jedním lektorem, druhý lektor ale sekunduje i při výkladu kolegy)

- Představení lektora, ve zkratce příběh příchodu do ČR (důvody odchodu, život v ČR, rodina) – společné pro obě části
- Vlastní prezentace země/kultury:

CD o Mongolsku je prezentováno po částech s vlastním komentářem. CD je v angličtině a mongolštině, je překládáno do češtiny. Prezentace trvá 30 minut. Je připravena také prezentace o Mongolsku v češtině, mohou být využity oba materiály. Jedná se o seznámení žáků se zemí, životem v ní, s kulturou, dějinami, přírodními hodnotami.

Islámská kultura, dějiny, etika je prezentována lektorem prostřednictvím interaktivního výkladu, diskusí s žáky, ukázkami tradičního oblečení a zvyků; poukázáním na mýty a předsudky. Práce s žáky je aktivní, mění se podle jejich reakcí. Lekce začíná dávno před zvoněním, kdy se lektor pohybuje po škole v tradičním oblečení a sleduje reakce žáků, ty s nimi i následně rozebírá.

- hodina je doplněna o ukázkou tradičního písma, hudby, rituálů, jazyka apod., je dán prostor diskusi

Cíl: Upevnit v žácích povědomí o různých národech, kulturách, seznámit se zvyky jiných národů i se zajímavostmi země. Ukázat žákům vlastní příběh cizince, který má jiné kořeny, vypadá jinak, ale žije s námi v jedné zemi. Uvědomění si množství národností v ČR. Poznání odlišností a také společného mezi lidmi jiných kultur, mezi národy.

Lektor v projektu: Oyunsuren Suukhaan, Ing. Muneeb Alrawi

Multikulturní výchova pro 1. stupeň ZŠ

Cílová skupina: Žáci 1. stupně ZŠ (a také přihlízející pedagogové), nejlépe 2. – 4. třída

Průřezové téma: Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova, Člověk a jeho svět, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Čas: Minimálně dvě vyučovací hodiny s přestávkou

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Velikost skupiny:** Třída 20-30 dětí, rozdělit třídu na tři skupiny cca 10 dětí (možno i na dvě skupiny podle možností pedagogů, vychovatelů – s každou skupinou pracuje jeden dospělý, případně zapojíme vhodného žáka posledního ročníku a vysvětlíme mu, že bude asistent pedagoga, pokud je ve škole asistent pedagoga, spolupracujeme s ním)
- Potřeby, pomůcky:** připravené prezentace „barevný svět“, Angolská škola, romská pohádka, didaktické hry, tvrdý papír, voskovky, pastelky, mapy.
- Metody a formy:** výklad za použití didaktické techniky, vlastní tvořivost, burza nápadů, samostatná práce, prezentace dětí

Popis a postup:

Aktivity lze přidávat nebo ubírat podle průběhu hodiny. Větší děti zvládnou aktivit více, stejně tak děti s méně žáky budou rychlejší.

1. Připravená prezentace – život v barevném světě, hledání stejných kamarádů s výchovným cílem – kamarádem může být i cizinec, člověk jiné barvy kůže, občan jiného státu – prezentace by neměla být delší než 10 minut, děti by ztratily pozornost.
2. Seznámení s dětmi celého světa. Připravíme mapu světa a děti určují polohu země, státu, přiřazují obyvatele, případně odkud který národ pochází – opravíme, seznámíme děti s tím, co je typické pro tuto zemi apod.
3. Přečteme dětem romskou pohádku, může být i ukrajinská apod. S dětmi pohádku krátce rozebereme.
4. Rozdělíme děti do tří skupin, například podle lavic, nebo zvolíme hru (dělení dle vylosovaných symbolů na kartičkách) a s každou skupinou pracujeme samostatně. Skupinu vede vždy min. jeden dospělý, případně vhodný žák. První skupina si vypráví o životě ve Vietnamu a vyrobí si vietnamský klobouk, druhá skupina si povídá o Angole a zahraje si na angolskou školu, třetí skupina pracuje s hrou „Vadí, nevádí“. Tyto aktivity budou dokončeny ve druhé vyučovací hodině ve vhodném čase, aby zůstal prostor pro prezentaci každé skupiny. Každá skupina prezentuje, co vytvořila, nebo co se naučila. Do prezentace můžeme zapojit celou skupinu nebo vybraného žáka či žáky.
5. Závěrem hraje celá třída Hru přátelství. Spočívá v tom, že rozprostře deka a na ni se postaví všechny děti, deka se postupně sroluje a děti jsou stále víc u sebe. Hlídáme, aby nedošlo ke zranění. Děti si pomáhají, aby se všichni na deku vešli. Pochválíme třídu za příkladné plnění aktivit.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. Hra odkud pocházejí Romové – logická hra na papíře, dítě pastelkou najde ve spleti cest tu správnou k vlajce státu, odkud Romové pocházejí.

Cíl: Upevnit v dětech povědomí o různých národech, seznámit se zvyky a zajímavosti, vzájemně si pomáhat, rozvoj přátelství a spolupráce.

Aktivity: Barevný svět, Angolská škola, Didaktické hry, Rukodělná práce

Literatura: Vadí? Nevadí! aneb Nejsme všichni stejní: Taťána le Moigne, 4 FUTURE, s.r.o - edice 4bambibi, www.vadinevadi.cz (didaktická hra)

Kinder der Welt: Beleduc Lernspielwaren GmbH, Germany, www.beleduc.cz (didaktická hra Děti světa)

Lektoři v projektu: PhDr. Jarmila Peterková, Mgr. Vlasta Geryková, Mgr. Pavlína Nováková, Bc. Jiřina Bradová

Jak se neztratit v průřezových tématech

Empatie, vcítění, pochopení jsou atributy, které jsou pro nás nezbytným předpokladem dobrých mezilidských vztahů. Umět pochopit druhého člověka, obzvláště cizince, člena jiného společenství, víry, zaměření, orientovat se v tom „jak to má on“, jaké jsou jeho hodnoty, nastavení, kultura, historie je předpokladem společnosti spravedlivé, nediskriminující a tolerantní. Cestou k pochopení a porozumění je dobrá komunikace. Taková, která se zajímá o druhého, která mu dá pocítit, že je pro nás důležitý. Svěřit se, objasnit, vysvětlit. Nedat prostor bariérám, které mohou nastat, když si nerozumíme, nenasloucháme, neznáme důvody jednání. Postihnout uvedené je cílem vzdělávacího bloku, který je určen pedagogům, vychovatelům a vedoucím pracovníkům škol. Sami si zkoušejí odhad osobnosti, první dojem. Jsou seznámeni s historií multikulturní výchovy. Učí se naslouchat formami aktivního naslouchání, prezentují naučené. Interaktivní formou se seznamují s úrovní soužití mezi majoritou a minoritou. Mají možnost aktivního zapojení, mohou prezentovat své názory a postoje. V aktivitě Etiopská škola jsou sami tvůrci hodiny pod vedením lektorů, pracují samostatně i ve skupinkách. Každý blok, každá aktivita je rozpracována jako průřezové téma, včetně metodických doporučení a praktických návodů. Lektorky informují i konkrétně jak se to daří v jejich školách, seznamují posluchače i se svými osobními zkušenostmi.

Seminář vedou dvě zkušené lektorky, které pracují souběžně a vzájemně se doplňují. Profesionálně mají zkušenost ze školství, psychologické praxe, veřejné správy.

Cílová skupina: Pedagogové, vedoucí pracovníci škol, vychovatelé, nepedagogičtí pracovníci škol, pracovníci neziskových organizací

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Velikost skupiny: Maximálně 20 osob (ideálně 16 osob)

Potřeby a pomůcky: Notebook a dataprojektor, fixy, flipchart, kancelářský papír, testy, textové podklady, obrázky, mince, samolepky.

Metody a formy: přednáška, prezentace, skupinová práce, interaktivní výuka, hry, cvičení, samostatná práce

Průřezové téma: Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova, Člověk a jeho svět, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Vzdělávací obor: Výchova k občanství, osobnostní a sociální výchova

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Aktivity:

První dojem, Klíče k osobnosti, Východiska reformy multikulturní výchovy - prezentace

Aktivní naslouchání – aktivita; Techniky aktivního naslouchání – prezentace, Úroveň soužití mez majoritou a minoritou, Hodnoty, Maslowova pyramida potřeb, Etiopská škola, Komodity – potřeby, Stereotypy

Lektoři v projektu: PhDr. Jarmila Peterková, Mgr. Vlasta Geryková

Státní správa a národnostní menšiny

Obsahem modulu jsou zejména právní předpisy ČR týkající se národnostních menšin (Ústava ČR, LZPS a z.č. 273/2001); definice a práva národnostní menšiny; statistika příslušníků národnostních menšin v ČR a ve ZK; orgány státu a samosprávy zabývající se národnostními menšinami; národnostní menšiny zejména romská; dotační tituly na romskou integraci; situace romské menšiny ve ZK a hodnoty romské menšiny.

Modul vedou lektorky pracující ve státní správě – jedna z nich romská koordinátorka romské národnosti; zběhlé v dané problematice a zároveň s osobní zkušeností, což umožňuje věcně a zasvěceně reagovat v obvykle rozsáhlé diskusi.

Cílem semináře je předat posluchačům základní informace z výše uvedených oblastí, připomenout formální stránku věci (právní předpisy a orgány řešící problematiku, kde lze získat informace), zároveň jsou diskutovány a vysvětlovány konkrétní případy a vzorce

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

chování, se kterými se pedagogové setkávají. Seminář je koncipován jako přednáška proložená a diskusí.

Část 1 – Státní správa - potřebný čas 20 minut (možno téma rozvinout)

Seznámení s právním řádem ČR, se základními právními předpisy, orgány státní správy a informace o zastoupení národnostních menšin ve Zlínském kraji a ČR

Část 2 – Národnostní menšiny - potřebný čas 75 minut

Seznámení s úlohou vlády ČR, s právními normami zaměřenými na ochranu menšin či na zaručení jejich práv, s Radou pro národnostní menšiny, s Radou vlády pro záležitosti romské komunity, s dokumenty na romskou integraci, s Konceptí romské integrace, s rolí kraje, s rolí obce, s romským jazykem, s Romskou menšinou v Evropě, s nezaměstnaností Romů, se vzdělaností Romů, se symboly romské menšiny a systémem hodnot u Romů.

Cílová skupina:	pedagogové, pracovníci škol a neziskových organizací
Velikost skupiny:	pro celý pedagogický sbor (bez omezení)
Potřeby, pomůcky:	notebook a diaprojektor, prezentace,
Metody a formy:	přednáška lektora, příp. dotazy pedagogů a odpovědi lektora, diskuse
Průřezové téma:	Státní správa a oblast národnostních menšin
Vzdělávací obor:	Právní minimum; myšlení v evropských a globálních souvislostech; historie, etika
Vzdělávací oblast:	Právní předpisy, orgány státní správy

Odkaz na literaturu – údaje o národnostních menšinách lze najít na webu Českého statistického úřadu www.csu.cz

Lektoři v projektu: Mgr. Pavlína Nováková, Bc. Jiřina Bradová

Diskriminace (jako negativní jev) ve výuce / Diskriminace jako negativní jev v životě člověka

Seminář lektorují dva lektoři – právník a pedagog, vzájemně se doplňují, střídají se ve výkladu a spolupracují u aktivit.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Základní okruhy semináře (5):

1. diskriminace

Diskriminace je, navzdory všeobecnému používání, úzce definovaný právní pojem. Je tedy důležité, aby lidé, kteří s tímto pojmem operují, přesně věděli jeho význam a hlavně jej dokázali identifikovat v praxi. V žádném případě jej nelze používat jako synonymum jakéhokoliv protiprávního jednání. Zákaz diskriminace, který lze také vyjádřit jako příkaz k rovnému zacházení, je vyjádřen v ústavní rovině všech demokratických států světa. Úzce souvisí s přístupem státu k menšinám a jejich právnímu postavení. Sledování a potírání diskriminačních praktik je jedním z pilířů demokracie, neboť diskriminační chování obětí diskriminace nejenže upírá práva, ale také zamezuje jejich svobodě.

Co musí být splněno, abychom mohli hovořit o diskriminačním jednání? Musí být naplněno pět podmínek. Tedy jde o to, abychom se jednak pohybovali v rámci právem vymezené oblasti, jednak musí vzniknout alespoň potencionální újma tomu, koho diskriminujeme. Zde se vždy porovnává, zda jsme ve srovnatelné situaci nejednali s dvěma osobami rozdílně, a to na základě zakázaného důvodu. I rozdílné jednání ve srovnatelné situaci ale nemusí být nazváno diskriminací, pokud je jím sledován oprávněný účel (afirmativní – vyrovnávací opatření apod). Také je důležité rozpoznat rozdíl mezi diskriminací přímou a nepřímou a dalšími pojmy týkajícími se této tematiky jako: obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci či navádění k diskriminaci.

časová dotace: 45 minut

lektor: právník

2. diskriminace a její zakotvení v legislativě

Neméně důležité je vědět, kde lze úpravu diskriminace a rovného zacházení nalézt v právu a to jak vnitrostátním tak mezinárodním. Proto je zařazen také základní přehled a orientace v legislativě věnující se diskriminaci:

Mezinárodní právo a právo EU

- Všeobecná deklarace lidských práv,
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech,
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech,
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace,
- Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen,
- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- Listina základních práv EU (čl. 20 an.)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Smlouva o fungování EU a Smlouva o Evropské unii
- Směrnice 76/207/EHS o zavedení rovného zacházení pro muže a ženy (v zaměstnání a vzdělávání)
- Směrnice 2000/43/ES -zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ
- Směrnice 2000/78/ES, -rovné zacházení v zaměstnání a další

Vnitrostátní právo

- Ústava České republiky,
- Listina základních práv a svobod.
- Antidiskriminační zákon, atd.

časová dotace: 45 minut

lektor: právník

3. návaznost v oblasti vzdělávání – školský zákon

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve kterém je zakotven rovný přístup každého státního občana České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace. Vztah školského zákona k další legislativě a prováděcím předpisům (zejména vyhlášky a nařízení).

časová dotace: 45 minut

lektor: právník

4. férová škola

Co to znamená – férová škola, jaké musí taková škola splnit podmínky a očekávání. Pedagog pracuje s heterogenní skupinou žáků, do které také patří sociálně znevýhodněný žák, či zdravotně znevýhodněný žák nebo žák nadaný. Práce pedagoga je náročná, pomohou však informace a podpora komunikace školy a rodiny a také příklady dobré praxe, kterými se může inspirovat.

časová dotace: 45 minut

lektor: pedagog

5. test

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Test, jehož úkolem je ověřit znalosti posluchačů, které získali přednáškou a otestovat aplikaci těchto znalostí na konkrétních příkladech. Dojde nejen k vyplnění testu, ale k okamžitému vyhodnocení a zpětné vazbě lektorovi i účastníkům.

časová dotace: 45 minut

lektor: právník, pedagog

Vzdělávací cíl: Získat právní i praktické **znalosti a dovednosti** z oblasti právní problematiky týkající se **diskriminace**, které povedou ke zvýšení právního i pedagogického vědomí při výkonu běžných pedagogických činností.

Vzdělávací záměr: nabýt znalosti o různých metodách a možnostech řešení diskriminace ve školním prostředí.

Vzdělávací postupy: výklad právní i pedagogické problematiky za použití konkrétních příkladů, rozbor – diskuse, test, použití interaktivní a prvky kooperativní výuky.

Cílová skupina:

1. maximální počet **30 účastníků**
2. cílová skupina je vymezena: **učitelé 1. stupně ZŠ, učitelé 2. stupně ZŠ, ředitelé škol a školských zařízení, učitel – metodik prevence, učitelé SOŠ a SOU, vychovatelé školských zařízení, výchovní poradci, asistenti pedagoga, speciální pedagogové, učitelé gymnázií, popř. také pracovníci neziskových organizací**

Hodinová dotace:

5 x 45 minut (mezi bloky bude 5 – 15 minutová přestávka dle potřeb účastníků)

Materiální a technické zabezpečení:

- Pracovní listy pro účastníky semináře
- Prezentace – powerpoint, projektor
- Flipchart – vizualizace

Forma vzdělávacího programu: prezenční

Aktivity realizované na semináři:

Ve vlaku, Rituály těla u kmene Nacirema, Nedovedu pochopit, Bojovníci za lidská práva, Diskriminace – teorie a praxe (užití aktivit se může na semináři lišit dle jeho průběhu)

Lektoři v projektu: Mgr. Iva Pikalová (Mgr. Lucie Obrovská); Mgr. Katarína Krahulová / Mgr. Monika Tannenbergerová (Mgr. Olga Kusá)

KULATÝ STŮL PRO ŘEDITELE ŠKOL /KULATÝ STŮL PRO VEDOUCÍ PRACOVNÍKY NNO

Základní okruhy:

1. lidská práva, práva dětí a právo na rovný přístup ke vzdělání

Ukotvení lidských práv a práv dětí v legislativě a význam rovného přístupu ke vzdělání. Bude kladen důraz na pochopení a respektování automatického práva na vzdělávání všech dětí v hlavním vzdělávacím proudu.

2. segregace v oblasti vzdělávání

Rozsudek DH potvrdil segregaci (diskriminaci romských žáků) v oblasti vzdělávání v České republice. Po třech letech se situace příliš nezlepšila. Stále je zde podporovaný systém speciálního školství, ve kterém se ocitají žáci, kteří tam nepatří. Případně škola vytvoří speciální třídu.

3. inkluzivní vzdělávání

Inkluzivní vzdělávání je vzdělávání všech dětí dohromady, tedy automatické právo dítěte, které mu umožňuje navštěvovat běžnou základní školu. Ve třídě se tak setkávají a učí různé děti, jejichž osobnost je učitelem i prostředím školy respektována a rozvíjena při zachování stejné kvality úrovně vzdělávání. Škola s inkluzivním přístupem umí pracovat s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami stejně jako s dětmi „normálními“. Učitelům pomáhají asistenti, zpracovaný individuální vzdělávací plán i pestrý kolektiv dětí, který přirozeně odráží prostředí společnosti, takže si na ní učitel nemusí hrát. Inkluzivní vzdělávání podporuje empatii a toleranci. Dále je nutné ukotvení v školských dokumentech. Inspirovat se můžeme také v zahraničí. Inkluze není pouze o vzdělávání, ale také o propojenosti s jinými obory, například se sociální prací.

4. definice pojmů integrace a inkluze, zapracování inkluze ve školských dokumentech

Rozdílnost a totožnost těchto pojmů. Filozofie inkluzivního vzdělávání Ligy lidských práv. Inkluze by měla být zapracována ve školských dokumentech a měly by se odrážet v celkovém pojetí školy. Tipy a rady jak inkluzi pomoci ve vaší škole.

5. projekt Férová škola

Projekt Ligy lidských práv Férová škola oceňuje všechny školy, které mají inkluzivní přístup. Na základě splněných podmínek inkluzivního vzdělávání, konzultací s odborníky z Ligy lidských práv a prokázání inkluzivního pojetí je škola oceněna certifikátem Férová škola a její přístup je i medializován na odborné a tiskové konferenci. O zapojení do projektu Férová škola může žádat každá základní škola na území České republiky, která splňuje podmínky inkluzivního vzdělávání. Školám odborníci z Ligy lidských práv pomohou při sestavování **Individuálních vzdělávacích plánů, didaktickém poradenství,**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ
poradenství v oblasti školské legislativy a diskriminace i s inspirací **pro výuku** a náměty
jak zapracovat průřezová témata do výuky.

Vzdělávací cíl:

Získat právní i praktické **znalosti a dovednosti** z oblasti právní problematiky týkající se **rovného přístupu ke vzdělání, inkluzivního vzdělávání, znalosti pojmů integrace a inkluze** i projektu **Férová škola**

Vzdělávací záměr – nabýt znalosti o různých metodách a možnostech řešení inkluzivního vzdělávání ve škole.

Vzdělávací postupy – výklad právní i pedagogické problematiky za použití konkrétních příkladů. Přednáška se bude prolínat s diskusí.

Cílová skupina:

- maximální počet **30 účastníků**
- cílová skupina je vymezena: **vedoucí pracovníci, management škol**

Hodinová dotace:

- až 5 x 45 minut (mezi bloky bude 5 – 15 minutová přestávka dle potřeb účastníků, délka semináře je uzpůsobena aktivitě účastníků)

Materiální a technické zabezpečení:

- Pracovní listy pro účastníky semináře (publikace jak se stát Férovou školou)
- Prezentace – powerpoint, projektor
- Flipchart – vizualizace

Forma vzdělávacího programu: prezenční

Lektoři v projektu: Mgr. Iva Pikalová, Mgr. Katarína Krahulová